

POLICY
BRIEF #2

Μάρτιος 2025

Φορολογικές πολιτικές μείωσης της βλάβης:

Πως η διαφοροποιημένη φορολογία οδηγεί σε αλλαγές συμπεριφοράς των καταναλωτών, καινοτομία, και λιγότερο επιβλαβείς εναλλακτικές λύσεις.

Συντάκτης: Παναγιώτης Λιαργκόβας

Φορολογικές πολιτικές μείωσης της βλάβης:

Πως η διαφοροποιημένη φορολογία οδηγεί σε αλλαγές συμπεριφοράς των καταναλωτών, καινοτομία, και λιγότερο επιβλαβείς εναλλακτικές λύσεις.

Βασικά συμπεράσματα:

- Σήμερα, οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης επιβάλλονται για να διορθώσουν συμπεριφορές που είναι επιβλαβείς στην ανθρώπινη υγεία, όπως το κάπνισμα και η κατανάλωση αλκοόλ, επηρεάζοντας τη λήψη αποφάσεων από τους καταναλωτές που θεωρούνται μη ορθολογικές. Η επιβολή τους μπορεί να συμβάλει στη μείωση της κατανάλωσης επιβλαβών προϊόντων, αλλά μπορεί και να οδηγήσει σε αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις, όπως αύξηση του πληθωρισμού ή ανάπτυξη παράνομων αγορών.
- Η διαφοροποιημένη φορολογία βασίζεται στην ένταση της βλάβης που προκαλεί η κατανάλωση προϊόντων στην υγεία, προωθώντας τη μετάβαση σε λιγότερο επιβλαβείς εναλλακτικές λύσεις, όπως προϊόντα καπνού χωρίς καύση.
- Η επιτυχία της διαφοροποιημένης φορολογίας εξαρτάται από την ελαστικότητα της ζήτησης και τη δυνατότητα διάκρισης των ουσιών που είναι επικίνδυνες για την υγεία, προτρέποντας τους παραγωγούς να επενδύσουν σε λιγότερο επιβλαβή προϊόντα.

ⁱ Μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου του ΚΕΦΙΜ, Καθηγητής του Τμήματος Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Πρόεδρος του Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ).

Εισαγωγή:

Γιατί το κράτος βάζει ειδικούς φόρους στην κατανάλωση κάποιων αγαθών;

Η πιο γρήγορη απάντηση είναι για να αποκομίσει φορολογικά έσοδα. Υπάρχουν όμως και άλλοι λόγοι: Οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης, που αναφέρονται μερικές φορές και ως «φόροι αμαρτίας» επιβάλλονται σε προϊόντα των οποίων η κατανάλωση θεωρείται κοινωνικά ανεπιθύμητη. Οι στόχοι για επιλεκτικούς φόρους κατανάλωσης περιλαμβάνουν προϊόντα που είναι ανθυγιεινά για τον καταναλωτή, δημιουργούν κόστος για άλλους (εξωτερικότητες) που δεν αντανακλάται στην αγοραία τιμή του προϊόντος ή δημιουργούν επιβάρυνση στις δημόσιες δαπάνες. Η ζάχαρη, το αλάτι, το αλκοόλ και τα τσιγάρα είναι μερικά παραδείγματα.

Στην περίπτωση αυτή, η φορολογία χρησιμοποιείται ως λύση για αστοχίες της αγοράς που προκαλούνται από «εξωτερικότητες» και «εσωτερικότητες». Μια «εξωτερικότητα» σχετίζεται με δραστηριότητα που εκτελείται από ένα άτομο που επηρεάζει ένα άλλο άτομο χωρίς το τελευταίο να αποζημιώνεται για τα αρνητικά αποτελέσματα. Μια «εσωτερικότητα» είναι το μακροπρόθεσμο όφελος ή κόστος για ένα άτομο που δεν λαμβάνεται υπόψη όταν καταναλώνεται ένα αγαθό ή υπηρεσία. Στην περίπτωση αγαθών, αυτές οι επιπτώσεις συνήθως δεν αντικατοπτρίζονται στις τιμές τους, εκτός εάν υπάρχει πρόσθετη φορολογία (π.χ. επιβολή φορολογίας σε επιβλαβείς εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα).

Τα οικονομικά της συμπεριφοράς και οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης

Τα τελευταία χρόνια η λογική γύρω από την επιβολή τέτοιων φόρων έχει γίνει αντικείμενο μελέτης από ένα ξεχωριστό κλάδο της οικονομικής επιστήμης, τα οικονομικά της συμπεριφοράς (behavioral economics). Τα οικονομικά της συμπεριφοράς είναι ένας συνδυασμός ψυχολογίας και οικονομίας που ερευνά τις αγορές όπου εμφανίζονται ανθρώπινοι περιορισμοί και επιπλοκές. Οι τελευταίες, για παράδειγμα, περιλαμβάνουν συγκεκριμένες αντιλήψεις

που καθορίζουν τις συμπεριφορικές αντιδράσεις των καταναλωτών και δημιουργούν αντίστοιχες εξωτερικότητες και εσωτερικότητες. Για παράδειγμα, οι καπνιστές τείνουν να δίνουν μεγαλύτερη αξία στις τρέχουσες ανταμοιβές από το κάπνισμα (βραχυπρόθεσμο κέρδος) έναντι της μελλοντικής τους υγείας (μακροπρόθεσμο κέρδος). Με λίγα λόγια, τα οικονομικά της συμπεριφοράς, σε αντίθεση με την παραδοσιακή οικονομική, θεωρούν ότι τα άτομα δεν είναι πάντοτε ορθολογικά, εφόσον πολλές φορές, δεν κάνουν άριστες επιλογές. Επίσης, μπορεί να μην κάνουν ορθολογικές επιλογές μεταξύ παρόντος και μέλλοντος (π.χ. λόγω εθισμού) και επομένως να συμπεριφέρονται με διαχρονική ασυνέπεια. Οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης, σε αυτήν περίπτωση, είναι διορθωτικοί φόροι.

Ένα παράδειγμα διορθωτικής φορολογίας είναι η μείωση του καπνίσματος τσιγάρων λόγω αύξησης της τιμής του. Οι φόροι, στην πράξη, είναι ανάλογοι με το κόστος της διόρθωσης της εξωτερικής επίδρασης, αλλά στοχεύουν επίσης στη διόρθωση μιας εσωτερικής επίδρασης, μιας ασυνέπειας στην ατομική υγεία που ο καπνιστής δεν θα επιθυμούσε εάν η απόφαση για το κάπνισμα λαμβανόταν κάτω από λιγότερο εθιστικές συνθήκες.

Μια άλλη σημαντική πτυχή σε σχέση με τα οικονομικά της συμπεριφοράς και τη σύνδεσή τους με τις φορολογικές πολιτικές είναι ότι οι διορθωτικοί φόροι δεν αποσκοπούν αποκλειστικά στην είσπραξη δημόσιων εσόδων. Αντίθετα, οι φόροι χρησιμοποιούνται επίσης ως πηγή εσόδων για τη χρηματοδότηση των δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών που συχνά σχετίζονται με το επιβλαβές αγαθό ή τη δραστηριότητα. Παραδείγματα περιλαμβάνουν υπηρεσίες δημόσιας υγείας που συνδέονται με την αντιμετώπιση ασθενειών από την κατάχρηση αλκοόλ, η χρηματοδότηση προγραμμάτων κοινωνικής ασφάλισης που βασίζονται στην αρχή της «αλληλεγγύης», κλπ.

Ο αντίκτυπος των διορθωτικών φόρων μπορεί να διαφέρει ανάλογα με την κατάσταση της οικονομίας και τα στοχευόμενα προϊόντα/δραστηριότητες, καθώς η επιβολή τους μπορεί να έρχεται σε αντίθεση με άλλους οικονομικούς ή κοινωνικούς στόχους. Για παράδειγμα, η αυξημένη φορολόγηση των ενεργειακών προϊόντων μπορεί όχι μόνο να αντιβαίνει στα οικονομικά συμφέροντα των συγκεκριμένων τομέων και βιομηχανιών, αλλά και να οδηγεί σε ανεπιθύμητο συνολικό οικονομικό αποτέλεσμα λόγω αυξη-

μένου πληθωρισμού και υψηλότερων τιμών για τους τελικούς καταναλωτές. Παρόμοιες αρνητικές συνοδευτικές επιπτώσεις μπορεί να προκύψουν από την επιβολή φόρων στα τρόφιμα και τα ποτά. Επιπλέον, ενώ η υψηλή φορολογία στο αλκοόλ και στην κατανάλωση καπνού μπορεί να φαίνεται σωστή για τη βελτίωση της υγείας, οι απότομες αυξήσεις των φόρων μπορεί να συμβάλουν στην ανάπτυξη παράνομων αγορών, αμβλύνοντας έτσι τις θετικές επιπτώσεις ή ακόμη και αντιστρέφοντάς τις. Επίσης, η υψηλή φορολόγηση του αλκοόλ και του καπνού με στόχο τη μείωση της κατανάλωσης μπορεί να είναι επιζήμια για τα συμφέροντα συγκεκριμένων τμημάτων του πληθυσμού ή γεωγραφικών περιοχών, των οποίων η κύρια πηγή εισοδήματος είναι η παραγωγή των εν λόγω προϊόντων.

Υιοθετώντας μια άλλη λογική: Φορολόγηση με βάση τη μείωση της βλάβης στην υγεία

Σε αντίθεση με την παραπάνω λογική, μια πιο ολοκληρωμένη αντίληψη μας οδηγεί στην «διαφοροποιημένη φορολόγηση», δηλαδή διαφορετική φορολογία με βάση τη βλάβη που προκαλεί η κατανάλωση αγαθών στην υγεία. Με τον όρο «διαφοροποιημένη φορολογία» εννοούμε μια φορολογία που προβλέπει διαφορετική φορολογική επιβάρυνση και μεταχείριση ορισμένων προϊόντων που έχουν διαφορετικά επίπεδα αρνητικής εξωτερικής επίδρασης (εξωτερικότητα). Η εν λόγω εξωτερικότητα μπορεί να αφορά κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία του χρήστη ή αυτούς που τον περιβάλλουν, επιβλαβείς περιβαλλοντικές επιπτώσεις ή και τα δύο. Η «διαφοροποιημένη φορολογία» δίνει έμφαση στη μείωση της βλάβης που συνδέεται με ορισμένα αγαθά αντί της προσπάθειας να εξαλειφθεί αυτή εξ ολοκλήρου μέσω απαγορεύσεων ή υπερβολικά υψηλών φόρων. Είναι μια νέα προσέγγιση στον χώρο της δημόσιας υγείας, που απέχει από την παραδοσιακή λογική της διακοπής της κατανάλωσης.

Ο πιο κοινός στόχος της διαφοροποιημένης φορολογίας είναι, να επηρεάσει τη συμπεριφορά των καταναλωτών με την παροχή κινήτρων είτε προς

την πλήρη διακοπή του χρήσης του προϊόντος είτε στην επιλογή ενός υποκατάστατου (εναλλακτική λύση) που πιθανόν να παρουσιάζει λιγότερες βλάβες στην υγεία ή/και το περιβάλλον. Επιπλέον, η εν λόγω φορολόγηση επηρεάζει τις δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης των παραγωγών/εμπόρων, ώστε να μετατοπίσουν τις επενδύσεις τους, την παραγωγή και την διανομή προς προϊόντα με χαμηλότερα επίπεδα κινδύνου. Από άποψη συμπεριφοράς, η αλλαγή των συνθηκών των καταναλωτών θα σημαίνει ότι επιτυγχάνεται ο στόχος ενός διορθωτικού φόρου.

Η διαφοροποιημένη φορολογία, επομένως, αποσκοπεί στην επιρροή της ανθρώπινης συμπεριφοράς με συγκεκριμένο τρόπο, μεταβάλλοντας τα ερεθίσματα λήψης αποφάσεων. Τα εν λόγω ερεθίσματα μπορεί να είναι αρνητικά, όπως η φορολογία που οδηγεί σε αυξημένα επίπεδα τιμών που αποθαρρύνουν την παραγωγή ή τη χρήση του συγκεκριμένου προϊόντος, αλλά και θετικά, επιτρέποντας στους παραγωγούς και τους καταναλωτές να στραφούν σε λιγότερο επικίνδυνες εναλλακτικές λύσεις καθιστώντας τα υποκατάστατα πιο προσιτά και ελκυστικά.

Πεδία εφαρμογής της «διαφοροποιημένης φορολογίας» με βάση τη μείωση της βλάβης στην υγεία

Ο καπνός

Σύμφωνα με διάφορες στατιστικές μελέτες, η εξάρτηση από το κάπνισμα αφορά περίπου 1,2 δισεκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο, γεγονός που με τη σειρά του επηρεάζει διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής, επιβαρύνοντας τα συστήματα υγείας και αυξάνοντας το συνολικό κόστος υγείας.¹ Το κάπνισμα είναι η σημαντικότερη αιτία της πρόωρης θνησιμότητας παγκοσμίως, κυρίως από τον καρκίνο του πνεύμονα, τη στεφανιαία νόσο, τη χρόνια αποφρακτική πνευμονοπάθεια και το εγκεφαλικό επεισόδιο.² Τα κύρια συστατικά των

1 Polosa, R., Rodu, B., Caponnetto, P., Maglia, M., & Raciti, C. (2013). A fresh look at tobacco harm reduction: The case for the electronic cigarette. *Harm Reduction Journal*, 10(19). <https://doi.org/10.1186/1477-7517-10-19>.

2 Benowitz NL, (2010). "Nicotine Addiction". *The New England Journal of Medicine*. 362 (24): 2295–2303. [doi:10.1056/NEJMr0809890](https://doi.org/10.1056/NEJMr0809890).

τσιγάρων, είναι ο καπνός και άλλα χημικά πρόσθετα, καθώς και το φίλτρο και το χάρτινο περιτύλιγμα. Σύμφωνα με τον ΠΟΥ, οι καπνιστές εκτίθενται σε ένα τοξικό μείγμα με πάνω από 7.000 χημικές ουσίες, συμπεριλαμβανομένης της πίσσας, όταν εισπνέουν τον καπνό του τσιγάρου. Περίπου 100 από αυτές είναι καρκινογόνες.³

Εκτός από τους κινδύνους για τους καπνιστές, το κάπνισμα έχει βλαβερές επιπτώσεις στους παρειαρισκόμενους ("παθητικοί καπνιστές"). Μέσω της παθητικής έκθεσης στον εισπνεόμενο καπνό, οι μη καπνιστές που βρίσκονται κοντά στον καπνιστή εκτίθενται επίσης σε κινδύνους για την υγεία. Η διακοπή του καπνίσματος από τους χρήστες δεν είναι εύκολη λόγω της εθιστικής φύσης της νικοτίνης. Σε σχετική έρευνα που έγινε στις ΗΠΑ, το ποσοστό επιτυχίας της διακοπής του καπνίσματος ανέρχεται σε περίπου 7% μόνο.⁴

Δεδομένου ότι η νικοτίνη δεν είναι η πρωταρχική αιτία των σχετιζόμενων με το κάπνισμα ασθενειών, η παροχή αποτελεσματικών και προσιτών εναλλακτικών προϊόντων καπνού που δεν καίγονται μπορεί να δημιουργήσει οφέλη στην υγεία, επιτρέποντας στους καπνιστές να μειώσουν τη βλάβη με την εξάλειψη του «καπνού» χωρίς να σταματήσουν πλήρως τη χρήση νικοτίνης.

Ενώ υπάρχει σχεδόν ομοφωνία ότι τα προϊόντα αυτά είναι λιγότερο επιβλαβή στην υγεία από τα τσιγάρα, είναι απλώς πολύ νέα για να έχουν ολοκληρωθεί οι μακροχρόνιες αξιολογήσεις των επιπτώσεών τους στην υγεία των χρηστών.

Ο Αμερικανικός Οργανισμός Τροφίμων και Φαρμάκων (FDA) αναγνωρίζει τη μείωση της βλάβης μέσω των ταξινομήσεων του για τα προϊόντα καπνού πριν από την κυκλοφορία στην αγορά (PMTA). Σύμφωνα με αυτές τις ταξινομήσεις, ορισμένα προϊόντα καπνού και νικοτίνης μπορούν να χαρακτηριστούν λιγότερο επιβλαβή σε σύγκριση με άλλα. Για παράδειγμα, η πρώτη τέτοιου είδους ταξινόμηση χορηγήθηκε σε προϊόντα snus συνηθισμένου τύπου, επιτρέποντας στον κατασκευαστή

να ισχυριστεί ότι η χρήση αυτών των προϊόντων μειώνει τους κινδύνους για τους καταναλωτές σε σύγκριση με τα τσιγάρα. Επίσης, έρευνες που υποστηρίζονται από τον FDA, το Cancer Research UK, το Health Canada και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας δείχνουν επανειλημμένα ότι η νικοτίνη δεν είναι η αιτία του καρκίνου.⁵ Οι άλλες χημικές ουσίες στα τσιγάρα και τον καπνό είναι αυτές που προκαλούν καρκίνο.

Η πρόσβαση σε προϊόντα που μειώνουν τη βλάβη είναι στενά συνδεδεμένη με τον σχεδιασμό των ειδικών φόρων κατανάλωσης, καθώς πολλά από αυτά τα προϊόντα χρησιμεύουν ως υποκατάστατα των τσιγάρων. Η αποτρεπτική επίδραση των ειδικών φόρων κατανάλωσης τσιγάρων αυξάνεται επίσης όταν τα εναλλακτικά προϊόντα είναι εύκολα διαθέσιμα και προσιτά.

Η ζάχαρη, τα κορεσμένα λίπη και το αλάτι

Η κατανάλωση ζάχαρης, λιπών και αλατιού είναι πολύ διαδεδομένη. Τα προϊόντα αυτά συνδέονται με συγκεκριμένες ευεργετικές πτυχές (π.χ. βελτίωση της γεύσης των τροφίμων) και ιστορικά αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των διατροφικών συνηθειών σε όλο τον κόσμο. Από άποψη υγείας, το αλάτι είναι απαραίτητο για την ισορροπία των υγρών του οργανισμού, η ζάχαρη παρέχει ενέργεια για τη σωματική και πνευματική δραστηριότητα, ενώ τα λίπη διαφόρων ειδών αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος της μάζας του ανθρώπινου εγκεφάλου.

Με την πάροδο του χρόνου, ωστόσο, η κατανάλωσή τους έχει αυξηθεί υπερβολικά δημιουργώντας αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία.⁶ Για παράδειγμα, η σημερινή τρέχουσα ετήσια κατανάλωση ζάχαρης στις ανεπτυγμένες χώρες κυμαίνεται μεταξύ 68 - 77 κιλών ανά άτομο, σε σύγκριση με περίπου 1,8-2,7 κιλά που καταναλώνονταν ετησίως στις αρχές του 1700. Παρόμοια τάση παρατηρείται και για το αλάτι

3 Caba, J., (2014). [What Is In A Cigarette? Chemicals and Ingredient List Confirm How Dangerous Smoking Really Is](#), Medical Daily, 16 September 2022.

4 Centers for Disease Control and Prevention, "[Smoking Cessation: Fast Facts](#)," Mar. 21, 2022.

5 Brian Erkkila, "[Nicotine Harm and Misconceptions](#)," Παρουσίαση στο συνέδριο TMA 2023, https://www.youtube.com/watch?v=dX-TEcCV_FyE.

6 Science of food. Raymond L. Rodriguez, Sharon P. Shoemaker, (2018). Addressing the sugar, salt, and fat issue the science of food way. p. 1.

με τους περισσότερους ανθρώπους να καταναλώνουν περίπου 9-12 γραμμάρια ημερησίως, που είναι υπερδιπλάσια της συνιστώμενης μέγιστης ποσότητας.⁷ Η κατανάλωση τροφίμων με υψηλά επίπεδα αλατιού, ζάχαρης και κορεσμένων λιπαρών έχει αρνητικό αντίκτυπο στην παγκόσμια υγεία, όπως τεκμηριώνεται από τα αυξημένα επίπεδα παχυσαρκίας και των συνοδών νοσημάτων της, του διαβήτη και των καρδιαγγειακών νοσημάτων.⁸ Ο ΠΟΥ και άλλοι οργανισμοί υγείας έχουν διατυπώσει συγκεκριμένες συστάσεις σχετικά με ανθυγιεινά τρόφιμα και ποτά. Στο πλαίσιο αυτό, οι χώρες εφαρμόζουν πολιτικές που αποσκοπούν στην περιορισμό της ζήτησης ανθυγιεινών προϊόντων και την ταυτόχρονη αλλαγή της συμπεριφοράς των καταναλωτών.

Οι φορολογικές πολιτικές που αποσκοπούν στη βελτίωση της ανθρώπινης διατροφής αποτελούν βασική προσέγγιση για τη μείωση της κατανάλωσης τέτοιων τροφίμων και την αντιμετώπιση των προβλημάτων της παχυσαρκίας και του διαβήτη. Υπάρχει ένας αυξανόμενος αριθμός μελετών που δείχνουν ότι οι φόροι επηρεάζουν τις αγοραστικές συνήθειες και τη συμπεριφορά των καταναλωτών με σκοπό την βελτίωση της υγείας τους.⁹

Το αλκοόλ

Η παραγωγή και η κατανάλωση αλκοόλ συνοδεύει την ανθρωπότητα εδώ και χιλιάδες χρόνια. Συγκεκριμένες περιοχές και χώρες έχουν αναπτύξει ιδιαίτερες μεθόδους για την παραγωγή αλκοολούχων ποτών που έχουν γίνει όχι μόνο ένα σημαντικό μέρος της οικονομικής τους ανάπτυξης, αλλά σταδιακά μετατράπηκαν σε ιδιαίτερα πολιτιστικά χαρακτηριστικά («εθνικά» ποτά όπως το σάκε στην Ιαπωνία, η γκράππα στην Ιταλία, το ούζο στην Ελλάδα). Σήμερα, η παραγωγή αλκοόλ είναι ένας σημαντικός τομέας της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών με αντίκτυπο σε πολλούς άλλους κλάδους (λιανικές πωλήσεις, ταξίδια, τουρισμός, υπηρεσίες εστίασης).

Η κατάχρηση αλκοόλ έχει σοβαρές επιπτώσεις

στη δημόσια υγεία και αποτελεί έναν από τους κύριους παράγοντες κινδύνου για επικίνδυνες κοινωνικές συμπεριφορές (επιθετικότητα, τροχαία ατυχήματα και αυτοκτονικές τάσεις). Τα αλκοολούχα ποτά είναι σημαντικοί «συντελεστές» της παγκόσμιας επιβάρυνσης από ασθένειες όπως νευροψυχιατρικές διαταραχές και μη μεταδοτικές ασθένειες, συμπεριλαμβανομένων των καρδιαγγειακών, της κίρρωσης του ήπατος και διάφορων άλλων μορφών καρκίνου, καθώς και του διαβήτη.¹⁰ Η «καθαρή αλκοόλη» (αιθανόλη) αποτελεί ψυχοδραστική ουσία και είναι το δραστικό συστατικό ποτών όπως η μπύρα, το κρασί και τα αποσταγμένα οινοπνευματώδη ποτά.¹¹

Στην περίπτωση του αλκοόλ, οι φορολογικές πολιτικές μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο στην βελτίωση της υγείας και την αποφυγή κινδύνων. Υπάρχει ένας αυξανόμενος αριθμός μελετών που δείχνουν ότι οι φόροι επηρεάζουν τις αγοραστικές συνήθειες και τη συμπεριφορά των καταναλωτών με σκοπό την βελτίωση της υγείας και την αποφυγή κινδύνων.¹²

Συμπεράσματα

Η διαφοροποιημένη φορολογία είναι μια μορφή δημοσιονομικής πολιτικής που οδηγεί στην επιβολή διαφορετικής φορολογικής επιβάρυνσης σε προϊόντα που θεωρείται ότι συνεπάγονται συγκεκριμένες αρνητικές εξωτερικές επιδράσεις, όπως βλάβη στην υγεία, στο περιβάλλον κλπ. Η διαφοροποιημένη φορολογία αποσκοπεί στη μεταβολή της συμπεριφοράς των καταναλωτών και στην προτροπή για καινοτομία εκ μέρους των παραγωγών, μεταβάλλοντας τις επιλογές τους σε πιο υγιεινές ή λιγότερο επιβλαβείς εναλλακτικές λύσεις. Μια τέτοια φορολόγηση, επομένως, αναγνωρίζει ότι η αλλαγή της συμπεριφοράς μπορεί να συμβεί όχι μόνο μέσω της πλήρους παύσης ορισμένων επικίνδυνων ουσιών/προϊόντων, αλλά και μέσω της μετάβασης σε λιγότερο επιβλαβή υποκατάστατα. (π.χ. από ποτά με ζάχαρη σε χυμούς φρούτων/λαχανικών, από

7 Salt reduction: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/salt-reduction>; October 2022.

8 WHO: Fiscal policies to promote healthy diets: policy brief, 2022; p.1.

9 WHO Fiscal policies for diet and prevention of noncommunicable diseases, p. 10-11.

10 «No level of alcohol consumption is safe for our health». World Health Organization. 4 January 2023.

11 Alcohol. [https://en.wikipedia.org/wiki/Alcohol_\(drug\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Alcohol_(drug)); accessed on 9 September 2024.

12 Saffer, Henry and Gehrsitz, Markus and Grossman, Michael, (2022). "The Effects of Alcohol Excise Tax Increases by Drinking Level and by Income Level", Working Paper number = "30097National Bureau of Economic Research.

τσιγάρα σε εναλλακτικά προϊόντα καπνού που δεν καίγονται).

Η επιτυχία της διαφοροποιημένης φορολογίας εξαρτάται από τη δυνατότητα διάκρισης μιας συγκεκριμένης ουσίας που μπορεί να θεωρηθεί επικίνδυνη ή επιβλαβής για την ανθρώπινη υγεία ή το

περιβάλλον (π.χ. παρουσία/απουσία καύσης για τα προϊόντα καπνού και νικοτίνης, περιεκτικότητα σε αιθανόλη για τα οινοπνευματώδη ποτά). Επιπροσθέτως, η αποτελεσματικότητα των διαφοροποιημένων πολιτικών εξαρτάται από διάφορους άλλους παράγοντες, μεταξύ άλλων, από την ελαστικότητα της ζήτησης.

Το Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών είναι η κύρια ανεξάρτητη, μη κρατική, μη κομματική φιλελεύθερη δεξαμενή σκέψης στην Ελλάδα. Έχει τη νομική μορφή της αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας και έδρα την Αθήνα. Το όραμά μας είναι μια Ελλάδα πρότυπο οικονομικής και κοινωνικής ελευθερίας που παρέχει στους πολίτες της τη δυνατότητα να δημιουργήσουν και να επιδιώξουν τα όνειρα και τις φιλοδοξίες τους. Ο σκοπός του Κέντρου Φιλελεύθερων Μελετών είναι να αυξήσει την επιρροή των φιλελεύθερων προτάσεων και ιδεών στον δημόσιο διάλογο και την πολιτική. Το έργο του περιλαμβάνει ερευνητικά προγράμματα, εκδόσεις και εκδηλώσεις που έχουν ως επίκεντρο την αύξηση της ατομικής ελευθερίας για κάθε πολίτη.

Οι απόψεις που δημοσιεύονται στο κείμενο εκφράζουν τους συντάκτες του και όχι απαραίτητα τον οργανισμό.

ΚΕΝΤΡΟ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Στέγη Μάρκου Δραγούμη
Μαιζώνος 38, Αθήνα
T: +30 210 5238373
info@kefim.org

 facebook.com/kefim.org

 twitter.com/kefim_org

 gr.linkedin.com/company/centerforliberalstudies

 youtube.com/kefim